

SERRA

757

GENER 2023 · 7 €

D'OR

L'EMPREMTA DE LA NATURA EN

PAUL KLEE

Montse Gispert-Sauch i Viader

Julià de Jòdar. Un escriptor de pedra picada
Zeneida Sardà

Al voltant de la Generació del 25

Francesc Vilanova i Vila-Abadal

La nova normalitat

Maite Salord i Rafa Gomar

Núria Candela, la veu dels poetes
Pep Solà

La dramaturgia de Josep Pere Peyró

Francesc Massip

El (noble) ofici de projeccionista

Javier G.G.

El cavaller Martorell

Josep Brugada
**Joanot Martorell (1410-1465),
 el cavaller del rei**
 Base, Barcelona, 2021.

La curiositat que sempre ha despertat l'autor del *Tirant lo Blanc* és a la base d'aquest intent de biografia del professor gironí. Es diu que poca cosa se sap del cert de la vida del cavaller valencià i sobretot que la informació existent és molt dispersa. Probablement, el mèrit més important d'aquest llibre és d'oferir una síntesi i de refer el trencaclosques perdut en biblioteques i universitats. L'impuls que mou l'autor és essencialment didàctic i pedagògic, no debades ha estat durant molt de temps professor de secundària i coneix de primera mà el neguit que provoca un escriptor difús, el text del qual és atractiu, però que costa de situar en el temps, l'espai, la personalitat, les vivències personals... Sovint els alumnes han de fer treballs de recerca i s'enfronten a una amalgama d'articles de revista de molt alt nivell. El llibre assenta l'origen i la cronologia de la família Martorell: la seva vinculació a Gandia i l'ascens social dels seus membres. Posteriorment s'endinsa en l'ambient cavalleresc: les justes, els torneigs, les festes, els litigis, els afers cavallerescos, les guerres, la mort. Aquest volum vessa passió per encomanar interès per l'autor i l'ensenyament de la literatura. Ha aconseguit trobar un to directe, amè i clar sense fallar en el reconeixement dels estudiosos en els quals es basa.— G.O. de L.B.

Records dels anys d'infantesa

Miquel-Lluís Muntané
**Ombres sobre un fons blau.
 Memòries d'un nen a la Barcelona
 dels seixanta**
 Rafael Dalmau, Barcelona, 2022.

La manera de funcionar del nostre cervell és tan peculiar que mai no deixa de sorprendre'ns. En concret, sempre m'ha sobtat el fenomen dels *flashbacks*, aquells moments en què, de cop, alguna cosa ens fa reviure una situació viscuda en el passat. En el meu cas, aquests *flashbacks* sovint em transporten als darrers anys de la infantesa, just abans d'entrar a l'adolescència. És un període de vida marcat per la descoberta i l'assimilació de tot allò que succeïa al meu voltant: ja era capaç de raonar mínimament i d'adonar-me de les situacions. També és un moment en què la imaginació està totalment desenfrenada i inventem aventures i històries a partir de qualsevol esdeveniment intrascendent. La lectura d'aquest recull de memòries de Miquel-Lluís Muntané de la Barcelona de principis dels seixanta del segle passat m'ha fet reviure records dels meus primers anys. Moltes de les experiències contades les podria haver signat perfectament jo mateix, malgrat viure-les uns anys després i en una geografia diferent: el primer semàfor al barri, la font d'aigua de la cantonada que més d'una vegada ens havia solucionat la papereta quan no teníem aigua per culpa d'«ells» i no «nostra», com el passadís de casa esdevenia l'escenari ideal per a tota mena de jocs mentre els «grans» passaven l'estona parlant, els esdeveniments familiars excepcionals a l'ull d'un nen (per a l'autor, el berenar organitzat el dia que s'espolsaven les catifes; en el meu cas, el dia que anàvem a «ajudar» a collir cireres)... o el dia més esperat de tot l'any: la revetlla de Sant Joan i les fogueres. Un bon exercici de memòria que ens transporta a un món tan diferent de l'actual que ben bé sembla d'una època ben allunyada en el temps. És tal com cita l'autor: «els infants són com el ciment fresc, tot allò que els toca hi deixa una empremta».— X.C.

Disquisicions sobre l'evolució biològica

Antoni Lacasa Ruiz
**Solament el cel no canvia.
 Reflexions de cada dia**
 Círculo Rojo, Roquetes de Mar, 2022.

Antoni Lacasa ha dedicat la seva vida a la investigació paleontològica des de l'Institut d'Estudis Ilerdencs. Ha investigat especialment les restes fòssils dels jaciments del Montsec, a la Noguera. En aquest llibre ens presenta els seus pensaments sobre com l'evolució biològica ha anat modelant la vida al nostre planeta. El defineix com una humil aportació per donar resposta a algunes de les preguntes fonamentals, com ara quin és l'origen de la vida o la raó de l'existència humana. Totes aquestes disquisicions tenen com a tret comú néixer de la seva capacitat d'observació, tant de la natura com del dia a dia de la seva vida, i fer-se preguntes. La vida, al llarg de milions d'anys d'evolució, ha anat adaptant-se a les condicions ambientals de cada moment, tractant de solucionar els diversos problemes plantejats amb l'experimentació de diverses fórmules. Alguns d'aquests intents se salden amb èxit, mentre que d'altres provoquen l'extinció de les espècies. Antoni Lacasa presenta les seves respostes a un bon nombre de preguntes fonamentals i es dedica a pensar quina és la raó per la qual s'ha seguit un camí i no un altre que també podria haver estat plenament vàlid. No és un llibre de paleontologia, ni tampoc pretén explicar la seva vivència durant els anys en què ha treballat als jaciments lleidatans, alguns dels quals són d'una gran importància per a conèixer la vida en determinades èpoques geològiques, sinó que es proposa detallar a quines respostes ha arribat després de pensar-hi detingudament durant molt de temps. Aquest plantejament del llibre, no puc amagar que m'ha originat una certa frustració. Segurament hauria estat molt més interessant conèixer la seva experiència personal que no pas llegir les seves respostes a unes preguntes a les quals no pot aportar res d'especial.— X.C.

No estem pas tan malament!

Enric Gomà
Prou catastrofismes lingüístics
 Destino, Barcelona, 2022.

La saviesa popular ha encunyat una frase feta que ben bé podria ser el subtítol d'aquest llibre: «Al país dels cecs, el borni és el rei.» D'un temps ençà, tots hem sentit dir que el català està sentenciat a desaparèixer. Alguns d'aquests primers anuncis catastrofistes tenen ja tants d'anys que la data pronosticada per al punt de no retorn ja ha passat. D'altres vaticinen que ben aviat la situació del català no serà gaire diferent de la de l'irlandès: present en rètols i senyals, però d'una presència pública més aviat simbòlica, especialment a les ciutats. El problema és que fa tant de temps que anuncien el final del català que, segurament, comencem a assumir que és una fatalitat contra la qual ja no es pot fer res: hem perdut el combat i només falta saber la data final de la capitulació total i incondicional. En aquest breu assaig, Enric Gomà intenta aplicar una mica d'objectivitat. És evident que la situació del català no és l'òptima i que el nombre de repetes als quals ens hem d'enfrontar els catalanoparlants demanen la nostra militància en la defensa de l'idioma. Ara bé, com queda ben palès en aquest llibre, les estadístiques són una veritable arma carregada pel diable: els mateixos números es poden interpretar d'una manera o d'una altra radicalment diferent. Sovint es fan servir les enquestes d'usos lingüístics com a argument sobre la precària situació de la llengua catalana, mentre que en aquest llibre s'utilitzen, d'una forma que em sembla molt més encertada, per demostrar que malgrat tot hi ha esperança. El nombre de catalanoparlants existents, incloent-hi tots aquells que tenen el català com a primera i segona llengua, ens ha de servir per a confiar en la seva pervivència. Com tots ben bé hauríem de tenir ben clar, el futur de la llengua només depèn de nosaltres. Parafraçant el president Companys, «totes les causes justes del món tenen els seus defensors. En canvi, el català només ens té a nosaltres».— X.C.